

MEMÒRIA HISTÒRICA

La fossa de Móra d'Ebre es convertirà en la més gran que s'haja obert mai a Catalunya

Els arqueòlegs només han obert setze rases i ja han recuperat les restes de 54 individus i encara queden una cinquantena de punts per a excavar

Móra d'Ebre Andreu Prunera

La fossa de Santa Magdalena, a Móra d'Ebre serà, amb tota probabilitat, la més gran que s'haja obert a Catalunya. Els arqueòlegs han recuperat ja les restes de 54 excombatents de la Guerra Civil, en només setze rases diferents. A hores d'ara queden per obrir una cinquantena de noves rases i els treballs s'allargaran durant els propers mesos.

Els arqueòlegs van començar a treballar el passat mes de desembre a la finca coneguda com a Santa Magdalena de Baix, a les acaballes de la serra de Cavalls. Antigament hi havia una ermita i també una masia, que encara es conserva en l'actualitat, i que havia acollit un hospital de rereguarda durant la Batalla de l'Ebre. Després d'unes prospeccions inicials en una zona de cultiu davant de la masia, els treballs es van desplaçar fins a la zona posterior del mas, on aviat van aparèixer les primeres restes.

Després de tres mesos de treball, els arqueòlegs han localitzat un total de 66 rases i n'han obert setze, d'on han aparegut ja 54 cossos d'excombatents. A la gran majoria de rases han aparegut un, dos o tres cossos, però n'hi ha hagut dos on s'han descobert entre deu i catorze individus diferents. La hipòtesi que pren més força és que vagen ser enterrats amb presses per tal d'abandonar el campament. Tots els cossos han aparegut nus i això fa pensar que van rebre atenció mèdica a primera línia de front o al mateix hospital de Santa Magdalena, i gairebé no s'han trobat objectes personals. Alguns cossos tenien també fèrules d'immobilització o grapes de sutura.

Amb només prop de la quarta part de les rases obertes, tot apunta que la fossa de Móra d'Ebre es convertirà en la més gran que s'haja obert a Catalunya des de l'impuls del pla de fosses, el 2017. Així ho va reconèixer este dimecres -dia 24- la

consellera de Justícia, Ester Capella, durant una visita a l'excavació. **"El gran nombre de cossos ja recuperats fa pensar que som davant la fossa més important que s'ha obert fins ara pel que fa al nombre d'exhumacions"**, va detallar. Fins ara, la fossa on es van recuperar més cossos ha estat la del Soleràs - a les Garrigues-, on van aparèixer 146 individus.

Segons Capella, la tasca de la Generalitat està sent **"de continuïtat"**, amb una obertura progressiva de fosses des que es va iniciar el pla de fosses i d'identificació genètica, el 2017, encapçalat pel llavors conseller d'Afers Exteriors i Relacions Institucionals, Raül Romeva. Preciament, Romeva va visitar també la fossa de Móra d'Ebre este dime-

LES DADES

La Generalitat ha obert 34 fosses des de l'any 2017

Unes 2.500 persones volen recuperar les restes dels seus familiars

Unes 20.000 persones segueixen enterrades en fosses

crecs, des d'on va destacar la voluntat **"de recuperar la memòria de totes les víctimes de la guerra i aconseguir tancar el dol"**. **"S'ha arribat tard, però no pot seguir perdurant el silenci en una realitat tan important com són les víctimes de la Guerra Civil i dels anys posteriors"**, va destacar.

Des del desplegament del pla de

fosses l'any 2017, la Generalitat ha obert 34 fosses i han recuperat les restes de 393 individus.

IDENTIFICACIÓ I REPARACIÓ Les restes recuperades a la fossa de Móra d'Ebre, com en totes les altres, es traslladaran a la Universitat Autònoma de Barcelona, on s'efectuarà un estudi genètic i s'introduiran les

dades al banc d'ADN de la Generalitat. Posteriorment s'encreuaran amb les dades de les persones que busquen algun familiar desaparegut durant la Guerra Civil. Si els indicadors coincideixen, la Generalitat entrega les restes dels excombatents a les seues respectives famílies perquè puguen tancar el dol.

Ara per ara, la Generalitat ha pres

les mostres d'ADN a prop de 2.500 persones que busquen algun familiar desaparegut. Amb l'encreuament de dades, s'ha aconseguit identificar les restes de vuit individus que van combatre a la Guerra. Es calcula que només a Catalunya, unes 20.000 persones segueixen enterrades en fosses comunes des del final del conflicte. ■